OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Oikeushallinto-osasto
Erityisasiantuntija Anu Koivuluoma

8.1.2019

Eduskunnan lakivaliokunnalle

MUISTIO ASIASSA HE 136/2018 vp

Ehdotettu tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n 4 momentin sääntely

Hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 19 a luvun 7 §:ssä säädettäisiin Tuomioistuinviraston johtokunnan asettamisesta ja kokoonpanosta. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan kansainvälisten suositusten mukaisesti tietyissä poliittisissa tehtävissä toimivien sulkemista pois viraston johtokunnasta. Säännöksen tarkoituksena on korostaa Tuomioistuinviraston johtokunnan riippumatonta asemaa.

Säännöksen mukaan kansanedustaja tai valtioneuvoston, maakunnanvaltuuston, maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa. Säännökseen on sisällytetty maakunnanvaltuuston ja maakunnan hallituksen jäsenet, koska säännöksen on tarkoitettu koskevan myös perustettavien maakuntien valtuustojen ja hallituksen jäseniä. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp).

Asian eduskuntakäsittelyn aikana on ilmennyt, että Tuomioistuinviraston perustamista koskevat lainmuutokset olisi mahdollista hyväksyä ennen maakuntauudistuksen mahdollista etenemistä. **Oikeusministeriö pyytää, että Tuomioistuinvirastoa koskevan hallituksen esityksen käsittelyä jatketaan riippumatta maakuntauudistuksen etenemisestä.** Tästä johtuen säännös tulisi hyväksyä sellaisessa muodossa, että siinä ei mainita maakunnanvaltuuston ja maakunnan hallituksen jäseniä.

Säännöksen on tarkoitettu koskevan myös Ahvenanmaan maakunnan toimielimissä toimivia poliitikkoja (HE 136/2018 vp s. 62). Tämä tulee huomioida säännöksen muotoilussa riippumatta valtakunnan maakuntauudistuksen etenemisestä. Säännöksen tulisikin kuulua seuraavasti:

> *Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.*

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Ahvenanmaan maakunnan kuuleminen asiassa

Ahvenanmaan maakuntaa ei ole kuultu hallituksen esityksen luonnoksesta. Tuomioistuinviraston perustamista koskeva sääntely kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan (Ahvenanmaan itsehallintolaki 27 §). Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 28 §:n 2 momentin mukaan maakunnalle erityisen tärkeästä laista on hankittava maakunnan lausunto ennen sen säätämistä. Säännös viittaa lakeihin, jotka koskevat yksinomaan maakuntaa tai jotka muutoin tulevat olemaan sille erityisen merkityksellisiä (HE 73/1990 vp, s. 81).

Säännöksen tarkoitus on kansainvälisten suositusten mukaisesti tuomioistuinlaitoksen ja Tuomioistuinviraston riippumattomuuden turvaamiseksi sulkea pois tietyissä poliittisissa tehtävissä toimivat poliitikot Tuomioistuinviraston johtokunnasta. Oikeusministeriö jättää lakivaliokunnan harkittavaksi, **onko säännöksessä kysymys Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitetusta *erityisen tärkeästä valtakunnan laista*, jonka johdosta maakuntaa tulisi kuulla säännöksen johdosta.**